



ADEDE ARCHEOLOGISCH RAPPORT 333

Archeologienota Kapelstraat te Lier (Antwerpen).

Programma van Maatregelen.

JANSSENS DAVID



Colofon

Uitgever	ADEDE bvba
Jaar van uitgave	2018
Plaats van uitgave	Gent
Redactie	Simon Claeys
ISSN	2033-6810

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van ADEDE bvba. ADEDE bvba is niet aansprakelijk voor eventuele fouten voortvloeiend uit diens adviezen

1 Gemotiveerd advies

Tijdens het bureauonderzoek, uitgevoerd door ADEDE bvba, werd vastgesteld dat de reeds bestaande bronnen niet voldoende informatie bevatten om vast te stellen of zich al dan niet een archeologische site binnen de contouren van het onderzoeksgebied bevindt.

De beschikbare en geraadpleegde cartografische bronnen geven aan dat het projectgebied sinds de late 18^e eeuw in gebruik was als akkerland. Bebouwing is afwezig tot diep in de 20^e eeuw. Op de kaart van Ferraris zijn akkers te zien en ligt het onderzoeksgebied in de kruising van twee wegen. Er lopen twee bomenrijen doorheen het gebied. Cartografische indicatoren in de omgeving van het projectgebied suggereren een verspreide hoevebouw aan het eind van de 18^e eeuw, aangenomen wordt dat deze hoeves met bijhorende agrarische activiteiten reeds sinds de volle middeleeuwen het landschappelijk uitzicht van de streek bepalen. Dit sluit echter niet uit dat binnen de contouren van het onderzoeksgebied occupatiesporen of sporen van andere activiteiten uit oudere periodes kunnen voorkomen. De gekende archeologische waarden omvatten slechts 1 losse vondst uit de steentijd. De oudste sporen worden geplaatst in de metaaltijden en betreffen enkele geclusterde maar verder geïsoleerde paalsporen. Uit de Romeinse periode zijn enkel losse vondsten gekend, met name een aardewerkscherf en een muntschat. De resterende CAI-meldingen worden geplaatst in de middeleeuwen en betreffen onder andere losse aardewerk- en metaalvondsten en grondsporen.

Op basis van de landschappelijke gegevens kan men stellen dat het projectgebied zich in een vrij laaggelegen landschap bevindt binnen een bebouwde zone. Dit sluit echter de mogelijkheid op vroege (occupatie)sporen niet uit. Voor Lier zijn er echter wel slechts twee bekende steentijdvindplaatsen aanwezig, met name Lier-Duwijck en Lier-Sion. Beide sites bevinden zich op ongeveer 2,5km afstand maar kennen een andere landschappelijke situering. Zo is de Duwijck site veel hoger gelegen in het landschap en de Sion-site net veel lager gelegen, in de vallei waar de Kleine Nete en de Grote Nete samenvloeien.

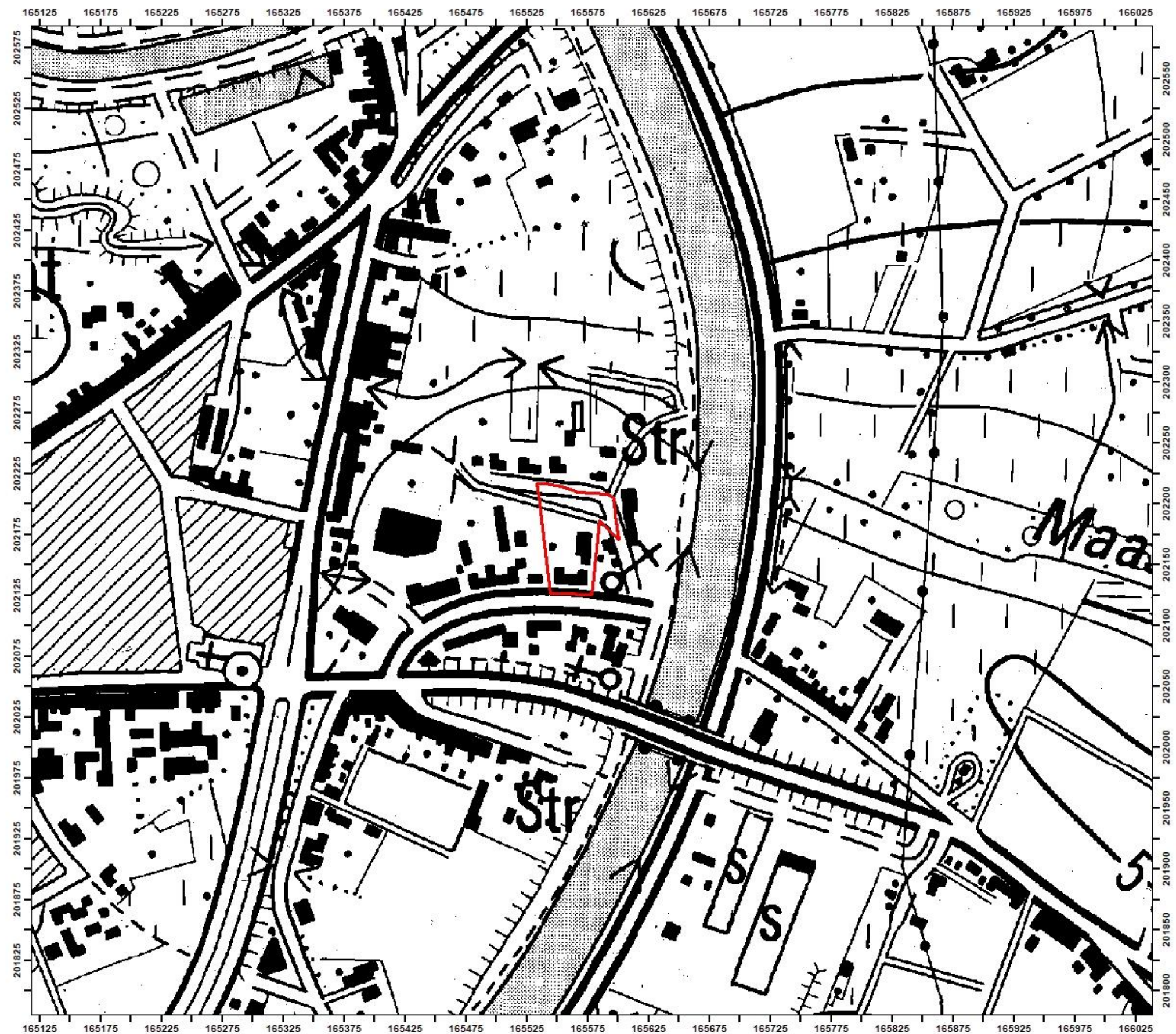
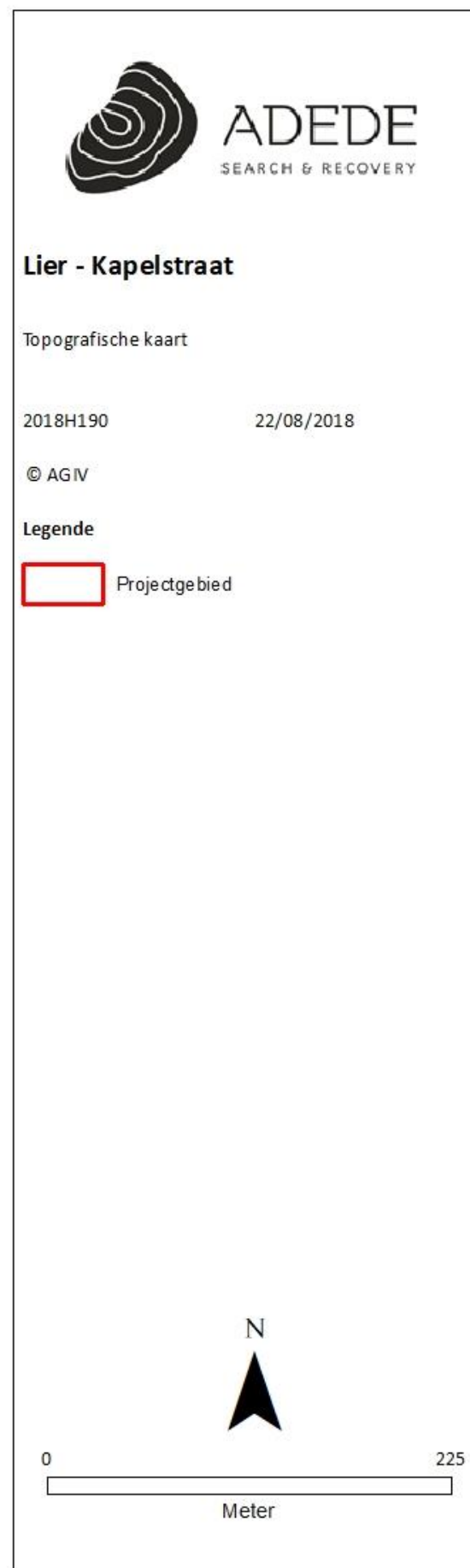
Op basis van de gekende bronnen kan men besluiten dat voor het projectgebied een algemene archeologische verwachting mag naar voren geschoven worden, waarbij vondsten uit alle periodes kunnen voorkomen.

2 Programma van maatregelen

2.1 Administratieve gegevens

Projectcode	2018H190
Site	Lier - Kapelstraat
Projectsigle ADEDE	LIE-KAP
Ligging	Kapelstraat 33 2500 Lier
Bounding Box	Punt 1 (NW): X: 165533,004m Y: 202217,218m Punt 2 (ZO): X: 165578,224m Y: 202125,847m
Topografische kaart	Zie plannr. 1
Kadaster	2 ^e afdeling, sectie C, 50P6, 672A Zie plannummer 3
Soort onderzoek	Bureauonderzoek
Aard van de vervolgwerven	Nieuwbouw
Uitvoerder	ADEDE bvba
Erkenningsnummer ADEDE bvba	2015/00058
Erkend archeoloog	Simon Claeys 2017/00184 Alexander Cattrysse 2017/00187
Tijdelijke bewaarplaats archief	ADEDE bvba
Bibliografische referentie	Janssens D., Derweduwen N., 2018, Archeologienota Kapelstraat te Lier (Antwerpen), ADEDE Archeologisch Rapport 333, Gent. Grootte te onderzoeken zone 2781m ²
Grootte projectgebied	4108,57 m ² Grootte te onderzoeken zone :2781m ²
Periode uitvoering	Augustus 2018
Themen thesaurus Onroerend Erfgoed	Archeologienota, Bureauonderzoek

Verstoorde zones	Zie plannummer 4
------------------	------------------





ADEDE
SEARCH & RECOVERY

Lier - Kapelstraat

Orthofoto 2017

2018H190 22/08/2018

© AGIV

Legende

Projectgebied

N

050

Meter





ADEDE
SEARCH & RECOVERY

Lier - Kapelstraat

GRB

2018H190 22/08/2018

© AGIV

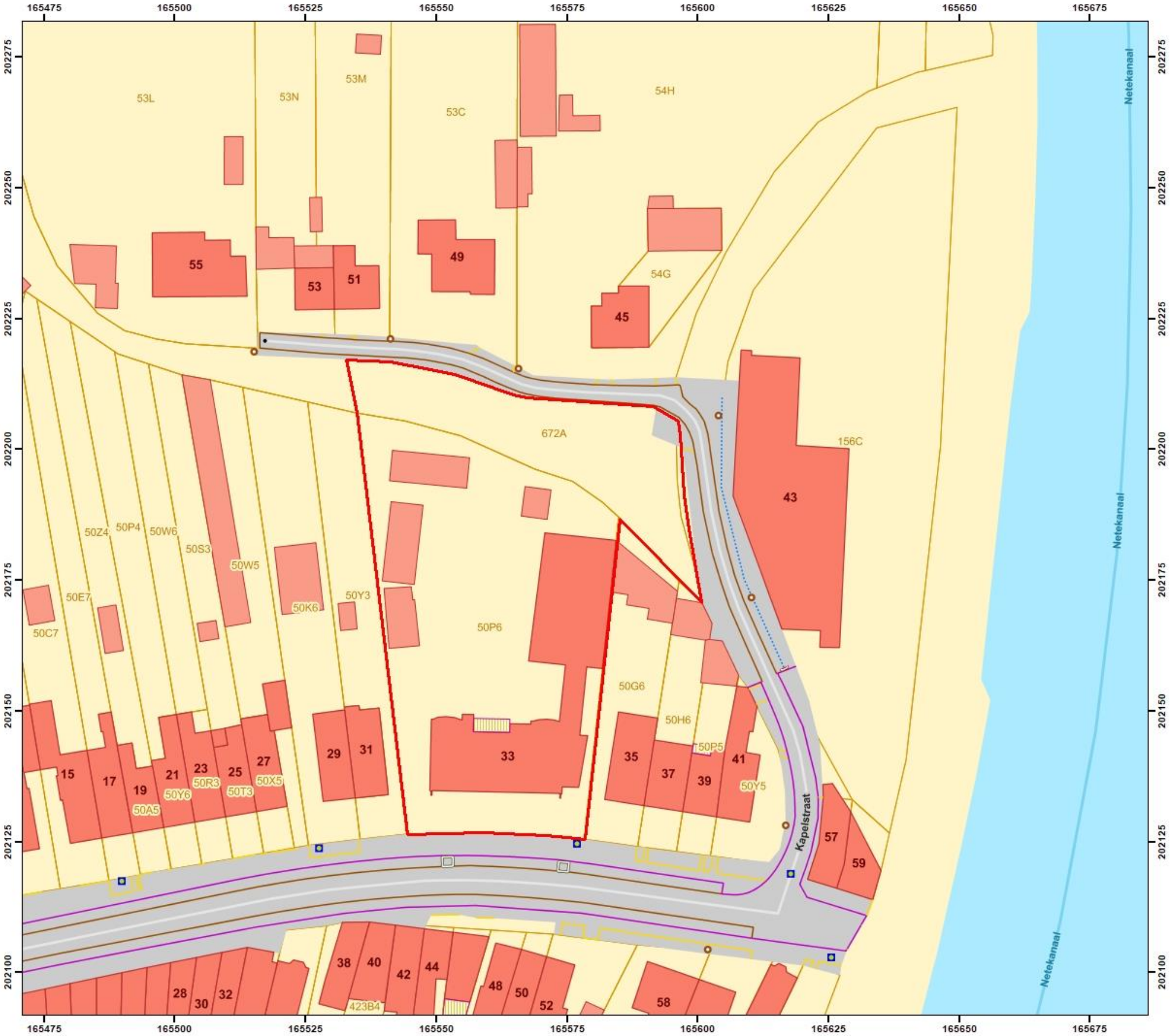
Legende

Projectgebied

N

050

Meter





ADEDE
 SEARCH & RECOVERY

Lier - Kapelstraat

Geplande toestand

2018H190

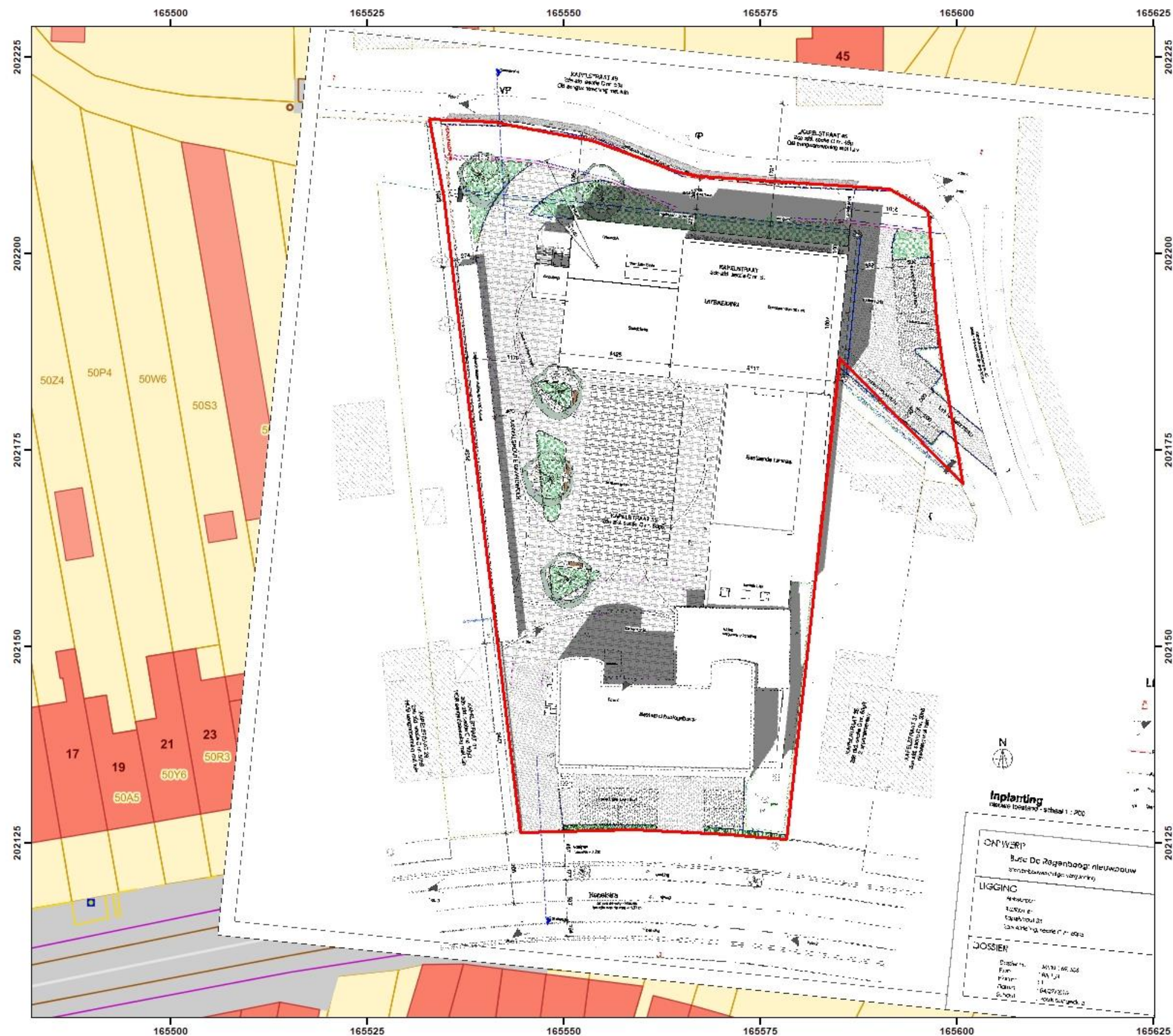
22/08/2018

© AGIV

Legende



Projectgebied



2.2 Aanleiding van het vooronderzoek

De archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van een geplande stedenbouwkundige vergunningsaanvraag waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000m² of meer bedraagt. De initiatiefnemer is daarom verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

2.3 Resultaten bureauonderzoek

Op basis van het bestudeerde bronnenmateriaal kan niet worden aangetoond dat er zich geen archeologische resten bevinden binnen het projectgebied. De historische en cartografische bronnen tonen aan dat voor het projectgebied een algemene archeologische verwachting geldt. De noordelijke zone is onverstoorde groenzone op de geasfalteerde weg na. De aanleg van de speelplaats en containerklassen in het verleden hadden slechts een impact op de bodem tot zo'n 35cm diepte. Hierdoor kunnen we uitgaan van een onverstoorde ondergrond voor het projectgebied en zijn landschappelijke boringen niet noodzakelijk. Daarenboven zijn de geplande ingrepen van dermate ingrijpende aard dat er mag worden uitgegaan van maximale verstoring van het bodemarchief. Daarom acht ADEDE bvba verder onderzoek noodzakelijk. Na een grondige afweging van alle door de Code van Goede Praktijk voorgestelde onderzoeksmethodes lijkt een proefsleuvenonderzoek in dit geval de meest aangewezen strategie om het archeologisch potentieel van het onderzoeksgebied zo efficiënt en adequaat mogelijk in te schatten. Deze onderzoekstechniek biedt voldoende ruimtelijk inzicht en is geschikt omdat een site zonder complexe verticale stratigrafie verwacht wordt. De noordelijke zone is onverstoorde groenzone op de geasfalteerde weg na. De aanleg van de speelplaats en containerklassen in het verleden hadden slechts een impact op de bodem tot zo'n 35cm diepte. Hierdoor kunnen we uitgaan van een onverstoorde ondergrond voor het projectgebied en zijn landschappelijke boringen niet noodzakelijk. Tijdens het onderzoek dient men wel oog te hebben op mogelijke steentijdartefacten, daar de aanwezigheid hiervan niet kan worden uitgesloten.

2.4 Vraagstelling en onderzoeksdoelen

Het uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem heeft als doel informatie en gegevens te verzamelen die als aanvulling dienen op de reeds bestaande archeologische, geografische, geologische en historische bronnen. Het onderzoek heeft als uiteindelijk doel na te gaan of er een mogelijk archeologisch waardevolle site binnen de contouren van het onderzoeksgebied aanwezig is. Aan de hand van de verzamelde informatie van het proefsleuvenonderzoek, gecombineerd met het reeds uitgevoerde bureauonderzoek, kan vervolgens een verder te volgen strategie uitgewerkt worden voor de bescherming van het archeologisch patrimonium ter hoogte van het onderzoeksgebied. Volgende onderzoeksvragen dienen beantwoord te worden aan de hand van het uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem:

- Zijn er binnen de contouren van het onderzoeksgebied sporen terug te vinden met archeologisch en/of cultuurhistorisch relevante waarde?

- Wat is de aard, kwaliteit en informatiewaarde van deze sporen?
- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
- Wat is de impact van de geplande werken op deze sporen?
- Wat is de relatie tussen de archeologische sporen en het landschap?
- Welke strategie dient verder gevolgd te worden ter bescherming van het archeologisch patrimonium ter hoogte van het onderzoeksgebied?

2.5 Onderzoeksstrategie en -methodes

Om na te gaan of er archeologisch relevante grondsporen aanwezig zijn binnen het onderzoeksgebied, dient gebruik gemaakt te worden van de inplanting van parallelle continue proefsleuven over het geselecteerde deel van het onderzoeksgebied met een oppervlakte van 2781m². Bij de inplanting bedraagt de afstand tussen de proefsleuven minimum 12m en maximum 15m van middellijn tot middellijn. Voor de uitgraving wordt gebruik gemaakt van een niet-getande graafbak. De sleuven zijn 1,80 tot 2m breed en bij voorkeur noord-zuid georiënteerd.

Per sleuf en minstens om de 50 meter wordt machinaal een profielput aangelegd, op een dermate manier dat er een geschrinkt patroon ontstaat en men in feite om de 25 meter een zicht heeft op de bodemopbouw van het onderzoeksterrein.

In totaal dienen er 3 proefsleuven aangelegd te worden met een Noord - Zuid oriëntatie, haaks op de helling en 1 proefsleuf in Noordwest-Zuidoostelijke richting.

Een nadeel van deze onderzoeksmethode is de mogelijke impact op vuursteenconcentraties. Deze worden immers lokaal vernietigd tijdens de aanleg van de sleuven. Indien er een steentijdsite wordt aangetroffen tijdens het proefsleuvenonderzoek -op basis van de resultaten van het bureauonderzoek kan echter gesteld worden dat de kans hiertoe eerder klein is- dient de onderzoeksmethode aangepast te worden conform de Code van Goede Praktijk.

Via deze methode wordt er 11,6% van het onderzochte oppervlakte opengelegd en onderzocht. Ter plaatse dienen extra volgsleuven en dwarsleuven of kijkvensters aangelegd te worden en dit voor een totale oppervlakte van 0.9% van het totale projectgebied. Een inschatting naar de inplanting van deze volgsleuven, dwarsprofielen of kijkvensters kan via een bureaustudie niet gemaakt worden en dient tijdens de uitvoering van de proefsleuven te gebeuren in functie van de grootste kennisvermeerdering. Via deze methode wordt, conform artikel 8.6.2 van de Code van Goede praktijk 12.5% van het onderzoeksgebied gedekt. Op deze manier wordt er maximale info bereikt tegen een minimale kost. De motivering voor deze keuze dient eveneens toegelicht te worden in de rapportering. Indien

afgeweken wordt van het voorgestelde sleuvenplan dient dit eveneens toegelicht te worden in de rapportering.

De grond wordt gescheiden afgegraven en gestockeerd naast de sleuf. Het dichten gebeurt op zo'n manier dat de originele bodemopbouw opnieuw bekomen wordt en dat de draagkracht van de bodem minstens gelijk is aan de draagkracht voorafgaand aan de start van het veldwerk. Indien nodig worden kwetsbare sporen (oa brandrestengraven) afgedekt met waterdoorlatende doek.

Zowel het veldwerk als de verwerking en rapportage van de hierboven beschreven methodes dienen te voldoen aan de methodiek zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk. Het voorgestelde vooronderzoek moet niet uitgevoerd worden indien de geplande bouwwerken, waarvoor deze archeologienota wordt opgesteld, niet zullen worden uitgevoerd. Het onderzoeksdoel is succesvol bereikt indien de vraagstelling kan beantwoord worden. Het gefundeerd kunnen beantwoorden van de vraagstelling is dus het evaluatiecriterium aan de hand waarvan de erkende archeoloog zal bepalen of het onderzoeksdoel succesvol bereikt is.

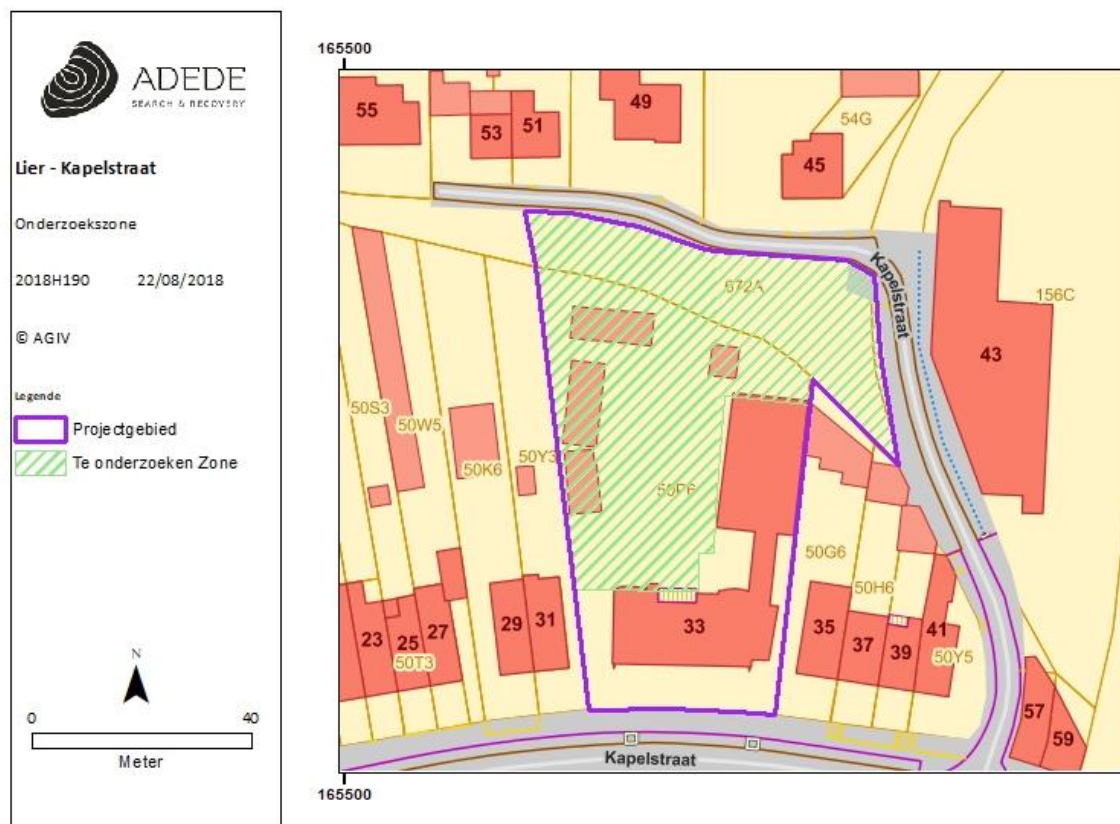
De gewenste competenties voor actoren zijn de volgende:

- Veldwerkleider met ervaring in het aanleggen van proefsleuven
- Assistent – archeoloog met ervaring in het aanleggen van proefsleuven.
- Erkend archeoloog

Indien tijdens het werken silexvondsten aangetroffen worden ondanks de lage verwachting, moet een steentijdspecialist tijdens het veldwerk of de verwerking geraadpleegd worden. Indien uit het proefsleuvenonderzoek blijkt dat er binnen het onderzoeksgebied steentijd artefactsites voorkomen en waar deze gelokaliseerd zijn, dient een waarderend archeologisch booronderzoek uitgevoerd te worden. Via deze methode kunnen er inzichten bekomen worden in de diepte, spreiding, datering en bewaringsgraad van de sites. Daarom dienen volgende onderzoeksvragen beantwoord te worden:

- Op welke dieptes zijn de steentijd artefactsites bewaard?
- Wat is hun spreidingsvorm?
- Wat is hun densiteit?
- Hoe is hun bewaringstoestand?
- In welke periodes kunnen ze gedateerd worden?
- Is er vervolgonderzoek in de vorm van een opgraving nodig en welke strategie

Voorafgaand aan deze methode dienen aan de hand van het proefsleuvenonderzoek zones met verwachtingen opgesteld te worden waarbinnen de boringen uitgevoerd dienen te worden met een tussenafstand van 5m tussen de raaien en 6m afstand tussen de individuele boringen, dit in de vorm van een regelmatig verspringend driehoeksgrid. Deze boringen dienen ingemeten te worden met een GPS-toestel, zodat de coördinaten (x, y en z) gekend zijn. De precieze positie, oriëntatie en omvang van de grids is nader te bepalen op basis van de resultaten van het proefsleuvenonderzoek. Het type grondboor dat gebruikt zal worden is een Edelmanboor met een diameter van 12cm. De boringen worden handmatig uitgevoerd tot een diepte die tijdens het onderzoek dient bepaald te worden. Van elke boring worden zowel de volledige diepte, als de onder- en bovengrens van de horizonten geregistreerd. De opgeboorde sedimenten zullen steeds de relevante bodemhorizonten omvatten die nodig zijn om een goede evaluatie van de steentijd artefactensite(s) te maken. De stalen krijgen per volume een uniek staalnummer, en worden nat uitgezeefd op een maaswijdte van 1mm op 1mm. Na het drogen worden ze geanalyseerd door een vuursteenspecialist



Figuur 1. Te onderzoeken zones



Figuur 2. Sleuvenplan

2.6 Afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

Er zijn geen voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk.

2.7 Randvoorwaarden

Er dient te worden beklemtoond dat bij het slopen van de bestaande bebouwing er geen ingrepen mogen plaatsvinden dieper dan het maaiveld. Indien er bomen gerooid worden, mag dit niet dieper dan het huidige maaiveld, bomen mogen met andere woorden gerooid maar niet ontstronkt worden.

3 Besluit

Uit het bureauonderzoek kon niet besloten worden of er zich al dan niet archeologische resten binnen de contouren van het onderzoeksgebied bevinden. De bodemopbouw van het plangebied suggereert echter dat hier goede bewaringsomstandigheden zijn voor eventuele sporen. Het bureauonderzoek toonde een Algemene archeologische verwachting. Bijgevolg adviseert ADEDE bvba het uitvoeren van een proefsleuvenonderzoek om na te gaan of er sporen bewaard zijn en zo ja, in welke toestand deze zich bevinden. Indien in tegenstelling tot de geschetste verwachting artefactsites aangetroffen worden, dient aan de hand van de resultaten van het proefsleuvenonderzoek overgegaan worden op waarderend archeologisch booronderzoek. De resultaten van dit uitgestelde vooronderzoek met ingreep in de bodem worden vervolgens in een nota verwerkt waarin ook de te volgen strategie voor de bescherming van het archeologisch/cultuurhistorisch patrimonium dient bepaald te worden.

4 Plannenlijst

Plannr.	Beschrijving	Schaal	Wijze vervaardiging	Datum aanmaak
0001	Onderzoeksgebied op de topografische kaart	1:1	digitaal	23/08/2018
0002	Onderzoeksgebied op orthofoto	1:1	digitaal	23/08/2018
0003	Onderzoeksgebied op kadasterkaart	1:1	digitaal	23/08/2018
0023	Te onderzoeken zones	1:1	digitaal	23/08/2018
0024	sleuvenplan	1:1	digitaal	23/08/2018

5 Lijst van figuren

Figuur 2. Te onderzoeken zones.....	- 6 -
Figuur 3. Sleuvenplan	- 7 -